

شاهنشاهی ساسانی
و
تمدن‌های هم‌جوار آن

مجموعه مقالات به افتخار پروفیسور مایکل مورونی

به کوشش

تورج دریایی
خداداد رضاخانی

ترجمه

مهناز بابایی

شاهنشاهی ساسانی
و تمدن های همجوار آن

مجموعه مقالات به افتخار
پروفسور مایکل مورونی

به کوشش تورج دریایی و خداداد رضاخانی
ترجمه مهناز بابایی

طراحی گرافیک: جواد آتشباری / چاپ اول: ۱۳۹۸ / تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه
لیتوگرافی: باختر / چاپ: غزال / قیمت: ۳۸۰۰۰ تومان

حق چاپ و نشر محفوظ است

سرشناسه: عنوان و نام پدیدآور: پروفسور مایکل مورونی / به کوشش تورج دریایی، خداداد رضاخانی: ترجمه مهناز بابایی	دریایی، تورج، ۱۳۴۶ -، گردآورنده Daryae, Touraj
مشخصات نشر: مشخصات ظاهری: شابک:	تهران: نشر گاندی، ۱۳۹۷. ۲۰۸ ص. ۹۷۸-۶۰۰-۹۷۴۳۸-۶-۵
وضعیت فهرست نویسی: یادداشت:	فینیا کتاب حاضر مجموعه مقالاتی است که در مجلات مختلف انگلیسی زبان منتشر شده و توسط دکتر تورج دریایی و خداداد رضاخانی به افتخار پروفسور مایکل مورونی گردآوری شده است.
یادداشت:	کتابنامه.
عنوان دیگر:	مجموعه مقالات به افتخار پروفسور مایکل مورونی.
موضوع:	ایران - تاریخ - ساسانیان، ۲۲۶ - ۶۵۱ م.
موضوع:	Iran - History - Sassanids, 226-651
موضوع:	ایران - تاریخ - پیش از اسلام - مقاله ها و خطابه ها
موضوع:	Iran - History - To 633 - Addresses, essays, lectures
موضوع:	ایران - تمدن - پیش از اسلام - مقاله ها و خطابه ها
موضوع:	Iran - Civilization - To 633 - Addresses, essays, lectures
شناسه افزوده:	رضاخانی، خداداد، گردآورنده
شناسه افزوده:	بابایی، مهناز، مترجم
شناسه افزوده:	مورونی، مایکل، ۱۹۳۹ - م.، ویراستار و مترجم. Morony, Michael G.
رده بندی کنگره:	۱۳۹۷ ش ۲ / DSR ۴۰۳ / د ۹۵۵۰۳
رده بندی دیویی:	۹۵۵۰۳
شماره کتابشناسی ملی:	۵۵۲۶۵۶۶

تهران، میدان آرژانتین، خیابان بخارست، خیابان
هجدهم، بن بست گل محمدی، پلاک ۳، طبقه دوم،

تلفن: ۸۷۵۲۰۸۶

تقدیم به استاد فقید عبدالحسین زرین کوب

که همه عمر گرنامه‌اش را صرف تحقیق در تاریخ ایرانیان نمود.

جلال شمسیان - نشر گاندی

فهرست

- پیشگفتار ترجمه فارسی / تورج دریایی ----- ۷
- پیشگفتار / تورج دریایی و خداداد رضاخانی ----- ۹
- جایگاه تاریخ ساسانیان در مطالعات ایران‌شناسی / تورج دریایی ----- ۲۱
- تاریخ و تاریخ‌نگاری ایران شرقی در اواخر عهد باستان / خداداد رضاخانی ۴۵
- چه کسی برای یک روز از آن من خواهد بود؟ / هاله عمرانی ----- ۶۹
- جنگجوی شاهان / اسکات مک دانا ----- ۹۷
- نگارش تاریخ اعراب متحد ایران / گرگ فیشر و فیلیپ وود ----- ۱۲۳
- در باب قرنطینه زنان در عهد باستان / سیامک ادهمی ----- ۱۹۱

پیشگفتار ترجمه فارسی

کتابی که در پیش‌رو دارید حاوی شش مقاله درباره تاریخ ساسانی و تمدن‌های همجوار آن است. این مقالات به عنوان جشن‌نامه‌ای در مجله بین‌المللی ایرانشناسی به افتخار مایکل مورونی، استاد تاریخ اواخر عهد باستان و خاورمیانه، به چاپ رسیده است. هدف من و دکتر رضاخانی از فراهم نمودن این جشن‌نامه آن بود که تعدادی از دانشجویانی که همزمان در آمریکا و اروپا دست به مطالعه تاریخ ساسانی زده بودند با ارائه مقالاتی از دکتر مورونی جهت آغاز نمودن این مطالعات قدردانی کنند. من درباره ایده تاریخ ساسانی و سرگذشت این رشته که به همت دکتر مورونی در آمریکا پا گرفته است مقاله‌ای نوشته‌ام. سپس دکتر رضاخانی از دانشگاه پرینستون که خود از دانشجویان مورونی بوده است درباره ایده "ایران شرقی" و اهمیت آن برای تاریخ ساسانی نکاتی را عنوان کرده است. دکتر هاله عمرانی (از شاگردان مورونی در دوره دکترا) درباره قوانین یهودی و روابط بین آنها و زرتشتیان مطالعه جالب و مهمی انجام داده است. دکتر مک‌دانا (از دیگر شاگردان مورونی که اکنون استاد دانشگاه ویلیام پترسن آمریکاست) به ارمنستان دوره ساسانی پرداخته و درباره روابط آرامنه و ایرانیان مقاله‌ای مهم نوشته است. پس از آن دکتر گرگ فیشر از دانشگاه کارلتن کانادا و دکتر فیلیپ وود از دانشگاه آکسفورد درباره نقش اعرابی که با ساسانیان همکاری می‌کرده‌اند نکات مهمی را ایراد کرده‌اند. در پایان دکتر

سیامک ادهمی (دیگر شاگردِ مورونی) دربارهٔ قوانین زرتشتی در مورد زنان در دورهٔ ساسانی نوشته‌ای دارد.

در پایان باید از خانم دکتر مهناز بابایی که با لطف خود این مقالات را با دقت ترجمه کرده‌اند سپاسگزاری کنم. دکتر بابایی مدرک دکتری خود را در مطالعات ساسانی گرفته‌اند و برای همین بهترین کسی هستند که می‌توانستند این مقالات را درک کرده و ترجمه کنند. امیدوارم در آینده نیز بتوانیم با همکاری ایشان دیگر کتاب‌هایی که در مورد تاریخ ساسانی است را در ایران عزیزمان به چاپ برسانیم. باید از دوست عزیزم آقای علی دهباشی که باعث و بانی چاپ این کتاب در انتشارات گاندی شدند تشکر کنم. ایشان ده‌ها سال است که در مسیر ترویج فرهنگ و تمدن ایران و جهان کوشیده‌اند و همواره پشتیبان من و کار کتاب و مجله هستند.

تورج دریایی

استاد تاریخ و تمدن ایران باستان

سرپرست مرکز ایران‌شناسی دکتر سمونل جردن

دانشگاه کالیفرنیا در ارواین

پیشگفتار

این مجموعه مقالات به افتخار مایکل مورونی استاد تاریخ خاورمیانه با تمرکز بر تاریخ ساسانیان گردآوری شده است. مایکل مورونی بیشتر به عنوان یکی از برجسته‌ترین پژوهشگران حوزه تاریخ اجتماعی و اقتصادی سرزمین‌های ایران و عراق و سوریه، میان سده‌های هفتم تا نهم میلادی، شناخته می‌شود که عمده تمرکز خود را بر موضوعاتی همچون تملک و استفاده از زمین، مالیات، سیاست‌های کشاورزی و مسائل اداری مرتبط با آن قرار داده است. کتاب او تحت عنوان *عراق پس از فتوحات مسلمین* اثری شاخص است که یک ارزیابی جامع از تمام موضوعات فوق را به انضمام بررسی نهادهای اداری جوامع دینی سرزمین عراق در دوره ساسانی بدست می‌دهد. این کتاب جز آنکه یک منبع ارزشمند برای بررسی چگونگی وضعیت سرزمین عراق در سده‌های هفتم و هشتم میلادی به‌شمار می‌رود، رویکردهای روش‌شناسانه زیادی را ارائه می‌کند که از طریق آن می‌توان پدیده‌های مشابه و نهادهای دیگری را در سایر نقاط جهان اسلام مطالعه نمود. آثار دیگر او از جمله مقالات وی در خصوص "مسلمان شدن مردمان خارج از شبه‌جزیره عربستان در سده‌های نخستین اسلامی" و یا مطالعات او در خصوص "تملک و بهره‌برداری از زمین"، قاطعانه او را در زمره محققان اوایل دوره اسلامی قرار می‌دهد.

با این حال برای ویراستاران و نویسندگان این جشن‌نامه، مایکل مورونی یکی از برجسته‌ترین تاریخ‌نگاران دورهٔ ساسانی نیز شمرده می‌شود چرا که وی در شمار پرکارترین محققانی است که در زمینهٔ سرزمین‌های شرقی بیزانس در اواخر عهد باستان فعالیت می‌کنند. اصطلاح "اواخر عهد باستان"^۱ به عنوان دوره‌ای تاریخی که بیانگر گذار از عهد باستان کلاسیک به دوران میانی است، به مرور برای دوره‌بندی تاریخی سرزمین‌های خارج از امپراتوری روم نیز در حال پذیرش است. در حالیکه این اصطلاح به عنوان الگویی برای دوره‌بندی در قلمرو امپراتوری بیزانس مورد قبول واقع شده است و برای بازسازی تاریخ اروپای شرقی، مصر و سوریه، از قرن سوم تا قرن ششم و هفتم میلادی، مورد استفاده قرار می‌گیرد، این رویکرد در قبال سرزمین‌های شرقی‌تر به کندی در حال رشد است.

به دلیل حاکم بودن نگاهی که ادوار پیش از اسلام و پس از اسلام را همچون دو موجودیت جداگانه از یکدیگر (که به واسطهٔ فتوحات مسلمین به وجود آمده است) می‌پندارد، گاهی از اصطلاح "اواخر عهد باستان" در سرزمین‌های خارج از قلمرو امپراتوری بیزانس، برداشت اشتباه می‌شود. با وجود پافشاری پیتز براون^۲، به عنوان بنیانگذار مفهوم "اواخر عهد باستان" در جهان انگلیسی‌زبان، بر سر این موضوع که آیا تاریخ ساسانیان را نیز می‌توان در چارچوب این رویکرد مورد بررسی قرار داد یا نه، همچنان اختلاف نظر وجود دارد. در مجموعه مقالاتی به ویراستاری گلن باورساک^۳ و اُلگ گرابر^۴ در خصوص اواخر عهد باستان^۵ (هاروارد ۱۹۹۹)،

1. Late Antiquity.

2. Peter Brown.

3. Glen Bowersock.

4. Oleg Grabar.

5. Bowersock, Glen W., Peter R. L. Brown, and Oleg Grabar, eds. 1999. *Late Antiquity: A Guide to the Postclassical World*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

ساسانیان به کلی غایب هستند در حالیکه در این کتاب مدخلی به جهان اسلام اختصاص داده شده است. ایرادات مشابهی در مجموعه‌های دیگر نیز مشهود است، از جمله در مجلد نسبتاً تازه منتشر شده‌ای در مجموعه دست‌نامه‌های انتشارات دانشگاه آکسفورد تحت عنوان *دست‌نامهٔ اواخر عهد باستان آکسفورد* (۲۰۱۲)^۱ که در آن مدخلی در خصوص آسیای مرکزی (بدون اشاره به ساسانیان) وجود دارد.

این بی‌توجهی صرفاً ناشی از عدم تمایل مورخان اواخر عهد باستان نسبت به مطالعه تاریخ ساسانیان در این چارچوب نیست، بلکه مورخان تاریخ دورهٔ ساسانی نیز خود غالباً مایل به تعامل با این روش پژوهشی نیستند. در این مورد مقالهٔ مایکل مورونی به سال ۲۰۰۸ میلادی تحت عنوان «آیا ایران ساسانی در قلمرو اواخر عهد باستان جای می‌گیرد؟»^۲ نقشی مهم ایفا کرده است. در این مقاله است که مورونی نیاز به فراتر رفتن از تعاریف سطحی از مفهوم "اواخر عهد باستان"، به مثابهٔ دورهٔ مسیحی شدن امپراتوری روم، را مطرح کرده و لزوم توجه به تغییرات بنیادین و اداری صورت گرفته در این دوران را گوشزد کرده است. با چنین رویکردی، او به شکلی موفقیت‌آمیز تاریخ ساسانی را به عنوان جزئی منطقی و نه ناسازگار در این روش پژوهشی تازه قرار داده است.

با این حال دغدغهٔ مایکل مورونی نسبت به این مبحث به پیش از مقالهٔ او در سال ۲۰۰۸ بازمی‌گردد. او به عنوان یک مورخ دورهٔ اوایل اسلامی در طی دورهٔ دکترای خود تشخیص داد که نمی‌توان به راحتی تاریخ این منطقه را توسط مرزی مشخص و ساختگی به دو دورهٔ "پیش از اسلام" و "پس از اسلام" تقسیم کرد. همچنین علاقهٔ خاص مورونی به تاریخ دورهٔ ساسانی، پیش از برآمدن اسلام، به

1. *Oxford Handbook of Late Antiquity*.

2. Should Sasanian Iran be Included in Late Antiquity?

دوران تحصیل او در دانشگاه برکلی باز می‌گردد، جایی که در درس فارسی میانه را در محضر استاد بزرگ مطالعات ایران‌شناسی، والتر هنینگ^۱ فرا گرفت. دیگر استاد مورونی، شعبان^۲ از رهگذر اثر دو جلدی خودش در خصوص تاریخ اسلام با عنوان *تفسیری تازه از تاریخ اسلامی* (دانشگاه کمبریج: ۱۹۷۶)^۳ شناخته شده بود؛ از این روی توجه مورونی به آنچه پیش از برآمدن اسلام روی داده کاملاً طبیعی بود. رساله دکترای او بیشتر با راهنمایی گوستاو فون گراونبون^۴ و نیکی کدیو^۵ در سال ۱۹۷۲ میلادی با موفقیت دفاع شد. این رساله که بعدها اساس کتاب *عراق پیش از فتوحات مسلمین* را شکل داد پژوهشی بسیار مهم در خصوص سرزمین عراق، قلب پادشاهی ساسانی (در متون فارسی میانه به صورت *Dil-ī Ērānšahr*) در دوره‌ای بلافاصله از سقوط ساسانیان به شمار می‌رود. مطالعه ساختارهای اجتماعی، اداری و موضوعات فرهنگی، اساس این رساله دکترای دو جلدی را تشکیل می‌دهد و بیشتر به موضوعاتی می‌پردازد که به طور معمول در حوزه کاری مورخان دوره ساسانی و ایران‌شناسان قرار می‌گیرد.

پس از دریافت مدرک دکترا از دانشگاه لس‌آنجلس و اقامتی کوتاه در تگزاس، مورونی دوباره به لس‌آنجلس بازگشت و با درجه استادیاری در رشته تاریخ خاورمیانه در دانشگاه این شهر مشغول به کار شد که اینک هنوز همان کرسی را با درجه استاد تمامی در اختیار دارد. در این مقام، او یک دوره آموزشی نادر در ایالات متحده و ای بسا جهان را تأسیس نمود که شامل کرسی تاریخ ساسانی بود و این

1. Walter Bruno Henning.
2. M. A. Shaban.
3. *Islamic History: A New Interpretation.*
4. Gustave von Grunebaum.
5. Nikki Keddie.

کرسی تازه تأسیس سببی شد تا پژوهش بر روی تاریخ ساسانی بخشی جدایی ناپذیر از برنامه درسی گروه تاریخ این دانشگاه شود. بسیاری از مقالات منتشر شده او در دهه‌های هفتاد و هشتاد میلادی، با موضوع تغییرکیش و جوامع دینی ساکن در سرزمین عراق، شیوه‌های تملک زمین و جغرافیای اداری عراق، در عناوین خود شامل اصطلاحات "اواخر ساسانی - اوایل اسلامی" بوده است. ضمن برگزاری کلاس‌های درس در باب تاریخ ساسانی، دیگر کارهای او نیز در چارچوب دوره‌بندی اواخر عهد باستان و ذاتاً نزدیک به مطالعات تاریخ ساسانی بوده است.

اما تا آنجاکه به ویراستاران و نویسندگان این مجموعه مربوط می‌شود، تأثیر مورونی بر تاریخ ساسانیان با پذیرش راهنمایی رساله‌ی یکی از ویراستاران این کتاب (تورج دریایی) در اواسط دهه نود میلادی صورتی جدی‌تر به خود پذیرفت. مادامیکه هنوز روش پژوهش "اواخر عهد باستان" در رشته مطالعات ایران‌شناسی پذیرفته نشده بود، مورونی این امکان را برای دریایی فراهم نمود تا از امکانات ارائه شده توسط دانشگاه لس‌آنجلس استفاده نماید. مطالعه زبان‌های ایرانی و تاریخ زیر نظر هانس پیتر اش‌میت^۱ و امین بنانی به همراه پذیرش راهنمایی رساله دکترای وی توسط مورونی به دریایی این امکان را داد تا رساله‌ای در باب تأثیرات فتوحات مسلمین بر اوضاع اداری استان فارس تهیه نماید.^۲ این رساله در بسیاری از موارد ادامه دهنده همان روش پژوهش مورونی در کتاب او درباره سرزمین عراق بود (که عمدتاً بر بستر تاریخ ساسانیان تکیه داشت)، به گونه‌ای که نویسنده این رساله را بیش از همه به عنوان یک مورخ تاریخ ساسانی مطرح کرد. ادغام

1. Hans-Peter Schmidt.

2. Touraj Daryaee. «The fall of the Sasanian Empire and the end of late Antiquity: Continuity and change in the province of Persis». PhD diss., University of California, Los Angeles, 1999.

روش‌های پژوهش مطالعات خاورمیانه، تاریخ اسلامی، مطالعات ایرانشناسی و مطالعات اواخر عهد باستان، به جز بازتابی از تلاش‌ تورج دریایی، گواهی بر انعطاف‌پذیری و علاقه فکری مورونی در خارج از تخصص اصلی او بود. شاید این موضوع را در مدخل "ساسانیان" مورونی در *دانشنامه اسلام* بهتر بتوان ثابت نمود که با همکاری نزدیک تورج دریایی تنظیم شده و نمایانگر بالاترین تلاش‌ها و گزینش روش پژوهشی از سوی هر دو محقق بوده است.

ادامه علاقه مورونی به مطالعات اواخر عهد باستان و تاریخ ساسانیان را می‌توان در نوشته‌های او در اوایل دهه ۲۰۰۰ میلادی باز یافت. این نوشته‌ها در برگرفته پژوهشی در خصوص جادو و جامعه در دوره ساسانی و یک مقاله مهم در باب انتقال جمعیت میان شاهنشاهی ساسانی و امپراتوری روم در اواخر عهد باستان بوده است. به علاوه او ویراستاری دو جلد قابل توجه از مجموعه مقالاتی در خصوص اقتصاد اواخر عهد باستان و خاورمیانه اوایل دوره اسلامی که حاوی مقالاتی با تمرکز بر باستان‌شناسی و تاریخ ساسانیان بود را انجام داده است. از این دوره مورونی بیش از پیش به این موضوع علاقه‌مند شد که ماحصل آن مقالات و سخنرانی‌هایی در باب تاریخ ساسانی بوده است.

پیرو آن، شاگردان دوره دکترای مورونی از جمله سینتیا ویاگومز^۱ و اسکات مک‌دانا^۲ نیز به بررسی تاریخ ساسانی در مطالعاتشان پرداختند. جز آنکه هر دوی اینان به خوبی با جهان رومی-بیزانسی آشنا بودند، به علاوه شناختی بسیار عالی از جهان شاهنشاهی ساسانی و زبان‌ها و منابع مرتبط با آن نیز دارند. با بهره‌گیری از حضور یکی دیگر از مورخان اواخر عهد باستان، کلودیا رپ^۳، دانشجویان

1. Cynthia Villagomez.

2. Scott McDonough.

3. Claudia Rapp.

مورونی این امکان را داشتند تا با هر دو سوی مرزهای سیاسی اواخر عهد باستان، یعنی امپراتوری روم-بیزانس و شاهنشاهی ساسانی آشنا شوند.

در سال ۲۰۰۴ میلادی، یکی دیگر از دانشجویان دکتری در تاریخ ساسانیان، خداداد رضاخانی، رساله خود را با همکاری مورونی آغاز نمود. همچون گذشته این اختیار به دانشجویان داده می‌شد تا از فرصت‌های آموزشی ارائه شده در دانشگاه لس‌آنجلس به انتخاب خودشان استفاده کنند. حاصل آن پژوهش بر روی موضوعات مختلفی از حقوق بیزانس گرفته تا سیاست‌های زبانی مروونژی‌ها و کارولنژی‌ها به عنوان زبان‌هایی مرتبط بود. علاقه شخصی مورونی به فرهنگ مادی و همچنین اقتصاد تولیدی، رضاخانی را به این سوی رهنمود کرد تا رساله‌ای توصیه شده از سوی مورونی به همراهی یک مورخ تاریخ جهان و یک باستان‌شناس فراهم آورد. از این طریق دامنه روش پژوهش اواخر عهد باستان، جدای از منابع متنی به باستان‌شناسی و مطالعات گسترده‌تری از اقتصاد ساسانیان گسترش یافت.

این روند از سوی هاله عمرانی که کارشناسی ارشد خود را در حوزه تاریخ ساسانیان زیر نظر تورج دریایی گذرانده بود و سپس با هدف مطالعه قوانین خانواده در دوره ساسانی زیر نظر مورونی به دانشگاه لس‌آنجلس وارد شده بود ادامه یافت. با استفاده از دانش تخصصی در حوزه عهد باستان، زبان‌های ایرانی، حقوق در دوران باستان و میانه، او توانست رساله‌ای را به نگارش درآورد که روش پژوهش اواخر عهد باستان را بیش از پیش به حوزه مطالعات ساسانی تعمیم داد.

دانشجویان بعدی و فعلی مورونی نیز همچنان تحت تأثیر علایق او به تاریخ ساسانی بوده و هستند. بدین‌سان تأثیر مورونی بر نسل‌های بعدی مورخان، خواه آنهایی که به دنبال مطالعه تاریخ شاهنشاهی ساسانی هستند و یا کسانی که به دیگر نهاد‌های اواخر عهد باستان علاقه‌مندند بسیار بارز است. او در موقعیت‌های

بسیاری شاهنشاهی ساسانی را در نقشه مطالعات اواخر عهد باستان جای داده و همچنان بدین موضوع پرداخته و آثار علمی درخشانی را تولید می‌نماید. در این زمینه، مقاله بسیار مهم مورونی به سال ۲۰۰۸ میلادی در حقیقت نقطه آغازین قرار دادن تاریخ ساسانیان در چارچوب مطالعات اواخر عهد باستان و یا تلاشی واحد نبوده است. این مقاله بر پیش‌زمینه ارتباط طولانی مدت او با تاریخ ساسانی، مطالعات او در زمینه اواخر عهد باستان، علاقه وی به مطالعات ایران‌شناسی، و راهنمایی رساله‌های دانشجویان تاریخ ساسانی و علاقه‌مندان به تاریخ اواخر عهد باستان در خاورمیانه تکیه داشته است.

تورج دریایی و خداداد رضاخانی

کتاب‌شناسی منتخب مایکل مورونی

Morony, Michael G. «Religious Communities in Late Sasanian and Early Muslim Iraq.» *Journal of the Economic and Social History of the Orient*/*Journal de L'histoire Economique et Sociale de l'Orient* 17, no. 2 (1974): 113–135.

Morony, Michael G. «The Effects of the Muslim Conquest on the Persian Population of Iraq.» *Iran* 14(1976): 41–59.

Morony, Michael G. «Landholding in Seventh-Century Iraq: Late Sasanian and Early Islamic Patterns.» *The Islamic Middle East* 700, no. 1900 (1981): 135–175.

Morony, Michael G. «Continuity and Change in the Administrative Geography of Late Sasanian and Early Islamic Al-'Irāq.» *Iran* 20 (1982): 1–49.

Morony, Michael G. *Iraq After the Muslim Conquest*. Princeton, NJ: Princeton University Press, 1984.

Morony, Michael G. «Landholding and Social Change: Lower Al-'Iraq in the Early Islamic Period.» *Land Tenure and Social Transformation in the Middle East*, edited by Tarif Khalidi, 216–217. Beirut: American University of Beirut, 1984.

Morony, Michael G. «Syria Under the Persians 610–629.» In *Proceedings of the Second Symposium on the History of Bilād al-Shām During the Early Islamic Period up to 40 A.H. / 640 A.D.*, edited by M. A. Bakhit. Amman: University of Jordan, 1987, 87–95.

Morony, Michael G. «The Age of Conversions: A Reassessment.» In *Conversion and Continuity: Indigenous Christian Communities in Islamic Lands Eighth to Eighteenth Centuries*, edited by Michael Gervers and Ramzi J. Bikhazi, 135–50. Toronto: Pontifical Institute of Mediaeval Studies, 1990.

Morony, Michael G. «In a City Without Watchdogs the Fox is the Overseer: Issues and Problems in the Study of Bureaucracy.» In *The Organization of Power: Aspects of Bureaucracy in the Ancient Near East*, edited by M. Gibson and R. D. Biggs, 5–14. Chicago, IL: Oriental Institute. 1991.

Morony, Michael. «Sasanians» *Encyclopaedia of Islam*, 2nd Edition. Leiden: Ashgate Brill, 1997.

Morony, Michael G. «Michael the Syrian as a Source for Economic History.» *Hugoye: Journal of Syriac Studies* 3, no. 2 (2000): 141–172.

Morony, Michael G. «The Late Sasanian Economic Impact on the Arabian Peninsula.» *Name-ye Irān-e Bāstān* 1, no. 2 (2001): 25–37.

Morony, Michael G. *Production and the Exploitation of Resources*. Aldershot: Ashgate Variorum, 2002.

Morony, Michael G. «Magic and Society in Late Sasanian Iraq.» In *Prayer, Magic, and the Stars in the Ancient and Late Antique World*, edited by Noegel Scott, et al., 83–107. University Park: The Pennsylvania state University Press, 2003.

Morony, Michael G. «Economic Boundaries? Late Antiquity and Early Islam.» *Journal of the Economic and Social History of the Orient* 47, no. 2 (2004): 166–194.

Morony, Michael G. «Population Transfers between Sasanian Iran and the Byzantine Empire.» In *La Persia E Bisanzio*, edited by G. Gnoli and A. Panaino, 161–179. Rome: Accademia Nazionale dei Lincei, 2004.

Morony, Michael G. «For Whom Does the Writer Write? The First Bubonic Plague Pandemic According to Syriac Sources.» In *Plague and the End of Antiquity*, edited by Lester

K. Little, 59–86, Cambridge: Cambridge University Press, 2007.

Morony, Michael G. «Should Sasanian Iran be Included in Late Antiquity?» *Sasanika* 1 (2008).

Morony, Michael G. «Iran in the Early Islamic Period,» In *The Oxford Handbook of Iranian History*, edited by T. Daryaei, 208–226. Oxford: Oxford University Press, 2012.

Morony, Michael G. «The Islamic Conquest of Sasanian Iran.» In *The Oxford Handbook of Ancient Iran*, edited by D. T. Potts. Oxford: Oxford University Press, 2013.